

10.2.2016'

Oikeusministeriö
PL 25

00023 VALTIONEUVOSTO
oikeusministerio@om.fi

sähköpostinne 22.1.2016 OM 8/41/2014

Lausunto liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta

Oikeusministeriö pyysi vuonna 2014 päivätystä arviomuistiosta koskien liiketoimintakiellon tehostamista. Annoin 9.5.2014 arviomuistiosta lausunnon, joka on mielestäni pääasiassa otettu huomioon nyt käsiteltävässä esitysluonnoksessa.

Esitän luonnoksen osalta muutaman huomion ja ehdotuksen, mitkä liittyvät liiketoimintakieltorekisteriä koskeviin säännöksiin ja liiketoimintakieltoa koskevien tietojen käsittelyyn tällaisen kiellon päätyttyä.

1. Liiketoimintakiellosta ja sen valvonnasta

Liiketoimintakielto on viranomaisen määräämä ns. elinkeino-oikeudellinen turvaamistoimi, jonka rikkomisesta on säädetty rikoslain 16 luvun 11 §:ssä tarkoitettu rangaistus. Perusideana on, että elinkeinovapautteen voidaan määrääjäksi puuttua, kun henkilö on elinkeinotoiminnassa olennaisesti laiminlyönyt lakisääteisiä velvoitteita tai syyllistynyt vähäistä vakavampaan rikolliseen menettelyyn.

Vuoden 2015 alusta liiketoimintakieltoon on voitu määrätä myös henkilö, joka elinkeinotoiminnassaan on syyllistynyt muihin kuin tyypillisiin elinkeinotoiminnassa noudatettavien säännösten rikkomiseen tai elinkeinotoiminnan tyypillisiin rikoksiin. Näitä uusia liiketoimintakiellon perusteita ovat muun muassa sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen, paritus ja ihmiskauppa.

Liiketoimintakiellon noudattamisen valvonta on säädetty poliisille ja patentti- ja rekisterihallitukselle. PRH:n tehtävänä on huolehtia voimassaolevan liiketoimintakieltolain 21 b §:n mukaan siitä, ettei liiketoimintakiellossa olevaa henkilöä merkitä kauppa- tai säätiörekisteriin sellaiseen tehtävään, jossa hän ei saa olla. Sen sijaan jos kieltoon määrätty henkilö on rekisterin mukaan tällaisessa tehtävässä, rekisteriin on merkittävä tieto kiellosta ja sen kestosta ja merkintä on poistettava kiellon päätyttyä. Hallituksen esityksen (HE 82/2006 vp, s. 7) mukaan PRH ei voi viran puolesta ja yhteisön sijasta poistaa liiketoimintakiellon saaneen henkilön tietoja kaupparekisteristä ja poliisin noudattaman käytännön mukaan poliisi ei ole kiellon valvonnan yhteydessä vaatinut kieltoon määrättyä eroamaan yhteisöjen johtotehtävistä eikä kiellon rikkomisesta ole syytetty henkilöä, jota ei ole eronnut tehtävistään.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Sähköposti	Kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihankatu 9 Helsinki 6. krs	029 566 6700	tietosuoja@om.fi	http://www..tietosuoja.fi

2. Tietojen yleisestä saatavuudesta kieltojen päättymisen jälkeen

Liiketoimintakieltorekisteri on viranomaisen (oikeusrekisterikeskus) ylläpitämä henkilörekisteri. Liiketoimintakieltolain 21 §:n mukaan rekisterin käyttötarkoitus on liiketoimintakieltoa koskevien henkilötietojen julkisuuden toteuttaminen ja siten kiellon noudattamisen ja valvonnan tehostaminen. Tietojen ei ole tarkoitus tulla vain valvontaviranomaisten tietoon vaan myös sivullisten tietoon, kunnes liiketoimintakielto on päättynyt, jolloin niitä koskevat tiedot muuttuvat salassa pidettäviksi. Salassapitointressinä voidaan pitää sitä, että turvaamistoimenpiteet ovat määräaikaista ja määräajan jälkeen käsittelytarkoitus ei enää edellytä rajoituksetonta henkilötietojen jakamista päättyneistä liiketoimintakielloista.

Kun liiketoimintakieltoa koskeva yleinen tiedonsaantioikeus päättyy niin kaupparekisterissä (merkintä poistetaan) kuin liiketoimintakieltorekisterissä (säädetään salassa pidettäväksi), tulisi mielestäni myös luottotietorekisteriä koskevat säännökset muuttaa vastaavasti. Olen tehnyt tästä aloitteen vuonna 2008 ja esittänyt luottotietolain (527/2007) muuttamista näiltä osin myös vuonna 2014 antamassani lausunnossa. Luottotietolaissa tämä voitaisiin toteuttaa parhaiten säilyttämisaikaisäännöstä muuttamalla. Tästä syystä ehdotan, että tässä yhteydessä esitetään muutosta myös luottotietolain 28 §:n 1 momentin 8) kohtaan siten, että se kuuluisi seuraavasti:

8) liiketoimintakieltoa koskevat merkinnät kun liiketoimintakielto päättyy.

3. Yhteys rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistukseen

Edellä mainitussa hallituksen esityksessä (HE 82/2006 vp, s 8) todetaan, että valvonnan tekee vaikeaksi se, että yritystoiminnan tosiasiallinen harjoittaminen erilaisten välikäsijärjestelyjen taakse kätkeytyen on suhteellisen helppoa. Rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistukseen (VM139:00/2014) sisältyy ehdotukset ns. edunsaajarekisteristä, jonka ideana on koota keskitettyyn järjestelmään tiedot yritysten omistajista ja muista edunsaajista. Olen rahanpesulainsäädäntöä koskevassa lausunnossa katsonut, ettei edunsaajatietoja voida ylläpitää kaupparekisterissä vaan niistä tulisi muodostaa oma tietojärjestelmä, johon olisi käyttöoikeus rahanpesuviranomaisilla ja ilmoitusvelvollisilla. Jatkovalmistelussa tulisi selvittää missä määrin nämä tiedot olisivat tarpeellisia myös liiketoimintakiellon valvonnassa ottaen huomioon valvonnalle asetetut tavoitteet ja käytännöt sekä säätää poliisille tiedonsaantioikeus myös tähän tietojärjestelmään liiketoimintakiellojen valvontaa varten.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Heikki Partanen